

De Smeekbede

Rechtenvrij interview met Dionne Verwey en Olivier Diepenhorst

Door Brechtje Zwaneveld

In 1795 stuurt een vrijgemaakte vrouw vanuit Suriname een brief aan haar voormalige meester in Nederland. Ze smeekt hem om hulp. Haar huis en toelage zijn haar door een administratieve vergissing afgenomen, waardoor haar doel om haar geliefde zoon vrij te kopen onmogelijk lijkt te worden. De brief komt nooit aan bij haar voormalige meester. Het schip met haar smeekbede wordt namelijk door de Engelsen geïkapt. Bijna tweehonderd jaar later wordt die opmerkelijke brief teruggevonden in een archief. Historicus Lianne Damen reconstrueerde op basis van historische bronnen het leven van deze vrouw, Dédé, en schreef de roman *De Smeekbede*. Regisseur Olivier Diepenhorst regisseert de voorstelling gebaseerd op de roman en Dionne Verwey speelt een vrouw die op onderzoek gaat naar Dédé.

Hoe is het voor jullie om deze voorstelling te maken?

Diepenhorst: 'Ik vind het heel spannend. Het leed dat is veroorzaakt door de trans-Atlantische slavenhandel is onbevattelijk. Het is de vraag of ik daar als witte man echt bij kan komen en ook of ik dat kan proberen. Dat geeft een spanningsveld. En dat gaat niet over schuld en slachtofferschap. Die termen versimpelen en vertroebelen. Maarten van Hinte heeft de roman zo bewerkt dat je kunt gaan voelen dat deze onbevattelijke geschiedenis in alle haarvaten van onze samenleving van nu een rol speelt. Koffie met een schepje suiker en een koekje erbij wordt gezien als een oer-Hollandse gewoonte, maar het zijn allemaal koloniale producten, verweven met de slavernij-geschiedenis. De geschiedschrijving is bepaald door het perspectief van de koloniale overheerser, het perspectief van de tot slaafgemaakten is stelselmatig uitgewist, genegeerd. Maar deze geschiedenis is van ons allemaal en bepaalt voor zowel zwarte als witte mensen wie we nu zijn en hoe we samenleven. Machtverhoudingen, de verdeling van welvaart, sociale verhoudingen, politiek, cultuur – het is allemaal doordrenkt met deze geschiedenis. Juist daarom is het ook noodzakelijk om deze voorstelling te maken. Omdat er te weinig van dit soort verhalen zijn.'

Verwey: 'Voor mij is het ook spannend. Ik stam hoogstwaarschijnlijk af van tot slaafgemaakten. Waarschijnlijk, want het is door de uitgewiste geschiedenis niet meer met zekerheid te achterhalen. Het is belangrijk om het hierover te hebben, op een manier die niet het traumatische slachtofferschap benadrukt. Maarten van Hinte heeft het stuk zo geschreven dat we het op een informatieve manier vertellen. Ik speel een vrouw in het nu die lijkt op wie ik ben: een moeder met een interesse voor familiegeschiedenissen. Deze vrouw die op mij lijkt, gaat in de voorstelling op zoek naar de geschiedenis van Dédé. Een vrouw die in slavernij is geboren en is vrijgemaakt, maar die bovenal moeder is. Ze houdt zielsveel van haar zoon en doet er alles aan om hem vrij te kopen. Dédé's verhaal is een persoonlijk verhaal en maakt het maatschappelijke systeem van macht zichtbaar dat vanuit de WIC en de VOC is gevormd. Een systeem dat bepaalde wie mens was en wie niet. We laten de feiten voor zich spreken en wijzen niet met een vinger een schuldige aan. Wie aangewezen wordt als schuldige kan namelijk altijd weggijken, maar om de feiten kan je niet heen. Het oordeel is aan de toeschouwer.'

Wat hopen jullie dat de voorstelling teweegbrengt?

Diepenhorst: 'Het zou mooi zijn als we met deze voorstelling kunnen bijdragen aan het besef dat we allemaal een ander perspectief op deze geschiedenis hebben en dat die perspectieven niet tot een simpele tegenstelling zijn samen te vatten.'

Verwey: 'Ik hoop dat deze voorstelling voor iedereen die komt kijken een aanvulling is op je eigen perspectief, wat dat perspectief ook is. Dat de voorstelling een verrijking en verdieping geeft van hoe je denkt over moederschap, slavernij, mens zijn, zwart zijn en vrouw zijn.'